

De lastering van den Naam (II)

Maar de Farizeeën, dit gehoord hebbende, zeiden: Deze werpt de duivelen niet uit dan door Beëlzebul, den overste der duivelen.

Matth. 12:24. Daarom zeg Ik u: Alle zonde en lastering zal den menschen vergeven worden; maar de lastering tegen den Geest zal den menschen niet vergeven worden.

Matth. 12:31.

Terecht noemt de Heidelberger Catechismus de lastering van den NAAM de grootste zonde. Want het is „de zonde met opgeheven hand”. U weet, dat over dit zich-opzettelijk-misgaan gesproken wordt in de „tota” — het onderricht des HEEREN, gelijk dat voor de Kerk der Oude Bedeeling is neergelegd in de Mozaische wetten.

Numeri 15 spreekt ons daarvan. In dit hoofdstuk is ons een wet bewaard, die het Bondsvolk van alle tijden scherp onderwijst inzake de tegenstelling tusschen het „onbewust-zondigen”, en het willens-en-wetens-overtreden-van-Gods-geboden. Van dit laatste zegt het bericht in Numeri:

„Maar de ziel, die iets gedaan zal hebben met opgeheven hand, hetzij van inboorlingen of van vreemdelingen, die smaadt den HEERE; en diezelfde ziel zal uitgeroeid worden uit het midden van haar volk; want zij heeft het Woord des HEEREN veracht, en Zijn gebod vernietigd; diezelfde ziel zal ganschelijk uitgeroeid worden; haar ongerechtigheid is op haar” (vs 30, 31).

De Hebreuwsche werkwoorden, hier gebruikt, zijn: „smaden” of „hoonen” (lett.: bekladden), „verachten” (lett.: gering schatten, ontzeggen van iedere waarde) en „vernietigen” (lett.: breken, buiten werking stellen).

En deze woorden geven ons wel een scherp licht over de lastering van den NAAM: hoe wordt in dit kwaad de HEERE gehoond, aan Zijn Woord alle waarde ontnemen, Zijn gebod buiten werking gesteld! Dit is de Bondsbreuk in optima forma: waarlijk, er is geen groter kwaad, noch dat God meer vertoont dan de lastering Zijns Naams. Want in dien NAAM, zitten het Verbond des HEEREN, Zijn beloften, Zijn groote werken van verlossing, de uitleiding van Zijn Kerk uit het diensthuis, begrepen. In dien Naam „heeft de HEERE ons laten zien, dat Hij ons leven verloor van het verderf (Golgotha) en kroont met goedertierenheid en barmhertigheden (Paschen)”. En daarom is de lastering van den NAAM de zonde met opgeheven hand — de zonde, voor welke geen vergeving is, die dus het eeuwig oordeel des HEEREN reeds in deze wereld aantrekt — de zonde, welke stelt buiten den kring des Verbonds, en Gods ontzettende Verbondswraak onherroepelijk komen doet over wie zich aan haar schuldig maken.

Nu, dit alles wordt ons door het Nieuwe Testament nog klaarder belicht. Want onze Heiland, Die de wet en de profeten is komen vervullen, heeft deze zonde met opgeheven hand, de goddeloosheid, die opkomt uit willens-zich-verzetten, uit bewuste vijandschap, gequalificeerd als „de lastering tegen den Geest”.....

En Hij vervult ook Numeri 15:30, en Leviticus 24:16 daartoe¹⁾, wanneer Hij in Messiaansche majesteit getuigt: „De lastering tegen den Geest zal den menschen niet vergeven worden”.

Ge vraagt misschien: maar is dat dan hetzelfde, de lastering van den NAAM, en de onvergeeflijke zonde, waarvan in het Evangeliebericht sprake is — en voorts ook in Hebreë 6, Hebreë 10, 1 Johannes 5?

Wij willen dat nader zien.

Wat is de aanleiding, die onzen Hoogsten Profeet en Leeraar er toe gebracht heeft, te spreken over die eene zonde, welke de voleinding is van alle kwaad?

Zowel Mattheüs als Marcus en Lucas²⁾ teekenen ons klaar de situatie, welke dit diep-ernstige, snijdende Woord Gods in de Kerk heeft doen vallen.

Daar is (gelijk de eerste en derde evangelist berichten) een zoon van Abraham tot Jezus gebracht, dien heel de omgeving kent als een onvowaardig bondeling, een stumperigen invalide. Hij is tegelijk blind en stom (misschien wel doofstom), en bovendien van den duivel bezeten. Christus werpt aanstonds den boozen daemon uit, en geneest den stakker volkomen, door hem zijn spraak en zijn gezichtsvermogen (eventueel ook zijn gehoor) te herstellen. Dan infecteeren Zijn vijanden — de gedeputeerden van den geheimen anti-Jezus-bond (die Farizeeërs en Herodianen omvat), Schriftgeleerden, expres met moordplannen van Jeruzalem gekomen — het volk met hun infame beschuldiging: „Hij werpt de duivelen uit

door Beëlzebul”, den overste der duivelen.

Hier is dus vijandschap, bittere, berekenende, welbewuste haat.

En deze fluistercampagne ontmaskert Christus als laster. Hij toont aan, dat de Schriftgeleerden tegen beter weten in hebben gesproken. Het is dus geen kwestie van niet-weten, maar van niet-willen. Het is booze opzet van harten, welke zich moedwillig sluiten voor het Evangelie van den NAAM, die geloofd en geprezen moet worden, wijl er onder dien NAAM verlossing is van het verderf, en kroning met goedertierenheid en barmhertigheden — is die genezen zoon van Abraham daar niet het levende bewijs van, een trofee van Messiaansche glorie, 'n document van 't welbehagen Gods in den Zoon Zijner liefde.

¹⁾ Een naam, door sommigen uitgelegd als „heer der woning”, door anderen als „mestgod” — in elk geval aanduidend een vorst in het rijk der duivelen.

Mr Dr Willem van den Bergh (I)

1850 - 25 Februari - 1950

Zoo de HEERE wil zal het vijf en twintig Februari a.s. honderd jaar zijn geleden, dat God, onze hemelsche Vader zijn kind Willem van den Bergh als een bijzonder geschenk zijner genade aan volk en kerk van Nederland gaf.

Wie zal aan dat gebeuren denken?

Wie zal zich de moeite getroosten zich te realiseeren den zegen, dien God in hem aan het zondige nederlandsche volk en de afvallige kerk in ons Vaderland schonk? Wie zal gegrepen worden door het machtige getuigenis, dat van dezen dienaar des Woords nog steeds uitgaat? Wie zal onrustig worden bij het overwegen van de verantwoordelijkheid, die in het leven, werken en lijden van dezen priesterlijken profeet ook vandaag nog op de kerk wordt gelegd? Wie zal zich wenschamen onder de indringende boetprediking, die in heel zijn optreden, in heel zijn leven op ons afkomt?

Willem van den Bergh werd als zoon van een rijken notaris in Den Haag geboren. Zijn vrome moeder verloor hij reeds op tien-jarigen leeftijd. Maar haar geest, die de geest van Christus was bleef in het ouderlijk huis heerschen. En in dat klimaat greep God dezen uitverkorene reeds zeer vroeg. Van jongs af aan heeft Van den Bergh den HEERE gezocht, liefgehad en gediend. Onaangetast door de conservatieve, zelfvoldane Haagsche „stikluft” (het woord is van Groen) gaat hij, de schitterend begaafde, naar de universiteit in Leiden. Naar den wensch van zijn vader begon hij zijn studie in de faculteit der rechtsgeleerdheid. Gehoor gevend aan het diepste verlangen van zijn hart studeert hij er spoedig ook theologie bij. Straks zal hij in beide faculteiten met grooten lof promoveeren.

En daar, in Leiden, treedt hij al heel gauw voor het voetlicht. Ondanks zichzelf. Nooit drong hij zich naar voren! Waar hij kwam en stond en getuigde, daarheen had God hem geleid, men kan wel zeggen: gesleept.

Van den Bergh kwam te Leiden in een studentenmaatschappij waarvan Dr J. H. Gunning Wz. eenmaal verklaarde: „Zich prostitueren werd in de studentenmaatschappij als het normale beschouwd: wie zich onthield, werd, neen niet uitgelachen of lastig gevallen, dat mag ik niet zeggen, maar toch min of meer als een uitzondering beschouwd. Alleen in theologen werd het afgekeurd (!!!) (ofschoon toch zeer gemakkelijk geduld), behalve wanneer zij „een briefje van den dokter” hadden, wat gemakkelijk te krijgen was, want de meeste geneesheeren stonden toen nog op het standpunt, dat onthouding niet bevorderlijk was voor de gezondheid en voor vele individuen direct schadelijk”.

Een merkwaardige verschijning was hij in deze verdorven wereld. Prof. Fabius schreef over zijn studententijd: Hij studeerde veel, bezocht getrouw de colleges; deed weinig aan sociëteitsbezoek; speelde noch kaart noch billard; deed van dergelijke genoege alleen aan schermen, waarvoor hij vrij geregeld 's avonds naar het gebouw van Arena ging; leefde gansch ingetogen; was van stonde aan bekend als van positief-christelijke levensovertuiging en van antirevolutionaire gezindheid. Maar, en dat moet — helaas! — opvallen, nooit was Van den Bergh in de ruige maatschappij een voorwerp van spot. Integendeel: hij was algemeen, zelfs bij zijn voornaam, bekend. Werd door velen gezocht en door allen gerespecteerd. Prins Alexander, zoon van Koning Willem III was een zijner vrienden. Heel vaak was deze op de kamer van den notaris zoon en na hun Leidschen tijd bleven ze met elkaar in correspondentie.

Wanneer men zich afvraagt hoe deze streng-orthodoxe, naar het ascetische neigende student, die zich Christus nooit schaamde, deze plaats en dit aanzien in van een hyper-critische, in menig opzicht a-morele, studentenmaatschappij verwerven kon, is dit het eenige, maar ook afdoende antwoord, dat gegeven kan en moet worden: Van den Bergh was een waarlijk ootmoedig christen! Reeds toen domineerden in zijn leven die trekken, welke de meest typeerende van zijn wezen vormden, n.l. zijn inderdaad gering denken van

Misschien dat iemand der Joden, die Hem hooren spreken, gedacht of gezegd zal hebben: o, die toon! al heeft de Profeet van Nazareth gelijk — Hij vergeet toch niet, dat onze Rabbi's het goed bedoelen! O, dat schort van vijfgebladeren, waarmee de zondaar klaar staat, om zijn verkeerde daden en woorden de camouflage: goede bedoelingen..... Christus' oogen zijn als een vlamvend vuur, Hij doorziet de harten. Hij weet, wat voor waarde daaraan is te hechten. Let op vs 25: „Jezus, kennende hun gedachte n”!

Hij weet: dit is nu de lastering van den NAAM — de zonde met opgeheven hand..... En Hij hanteert het zwaard van den Geest — het scherpe, tweesnijdende..... Dat hopen we in het volgend nummer verder te zien.

Groningen.

J. SMELIK.

KERKELIJK LEVEN

zichzelf; zijn zich permanent plaatsen voor den levenden God en het bukken onder diens oordeel, zijn diepe kennis van en sidderen voor zijn zonde; zijn bereidheid om altijd en ten opzichte van ieder te dienen; zijn simpele, zuivere ootmoed; zijn groote vrees iemand te krenken of onrecht te doen. Of, anders gezegd: Van den Bergh was een werkelijk vroom christen.

Als hij nog geen vijf en twintig jaar is schrijft hij, zooals hij zelf verzekerde, als een stuk levenservaring: „Gelooven is geen kwestie van verstand maar van het hart, niet een waarnemen op grond van logica of van verlegenheid zich toch aan iets vast te houden, maar een overtuigd zijn zó zeker als dat uw moeder u liefheeft of dat gij zelf leeft. De weg er toe ligt dan ook alleen in het smartelijk, diep gevoel van eigen zondigheid, in het besef, dat trots al onze voorrechten, al onze idealen, al onze plannen er een onbegrijpelijk gevoel van leegte in ons hart blijft, omdat men het altijd met eigen wenschen en eigen streven wil vullen. Ieder mensch, die niet tot het bewustzijn komt, dat hij gevallen is, gevoelt niet de noodzakelijkheid om op te staan; maar indien hij één oogenblik, zich denkende de heiligheid Gods, plotseling opschrikt van de diepte, waarin men zichzelf stortte door zichzelf te willen rechtvaardigen, dan grijpt men angstig naar een hand, die ons wil vasthouden, een grond waarop wij kunnen staan — en dan spreekt het Evangelie van een God, „die ons alzo lief had, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gezonden heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve maar het eeuwige leven hebbe”. — Dan komt die worsteling om de zekerheid te verkrijgen dat waarlijk ook ons die zonden vergeven zijn ter wille van Hem, die ze aan het kruis heeft gedragen en — als we dan opstaan, is alles nieuw geworden. Het is alsof we dat geheele leven achter ons, waarin we altijd aan onszelf dachten of zelfs in hetgeen de wereld goede daden noemde, toch zonder voorafgaande verzoening in Christus meenden te kunnen stellen, uitgeschud hebben en opgestaan zijn tot een nieuw leven. En nu wordt de Schrift ons eerst dierbaar. Nu eerst vinden we in haar de oplossing van zoovele raadselen, de diepte van het geloof, de grootheid van Gods liefde. Dan aanvaarden we onze taak verder, maar hoe geheel anders wordt nu ons doel en de geest van onze handelingen. — Slechts één streven; God onze dankbaarheid te toonen door zich te laten leiden door den Heiligen Geest, die onze wedergeboorte werkte. Al die mensche-lijke begeerten en hartstochten zijn nu een walg of lever: als gaven Gods heiligen we ze om in Zijn dienste werkzaam te zijn. Nu eerst hebben we onder allen strijd, alle teleurstelling vrede, berusting. En nog meer: we jagen er naar om in elken kring waar wij geplaatst zijn al onze woorden en daden de echo te doen zijn van het Evangelie, dat ons zó zalig maakt. En dat niet, omdat we niet anders mogen of willen, maar niet anders kunnen handelen. — Alle hoogmoed, alle zelfzucht, alle haat smelten voor het licht van Gods liefde weg. — Dan leert men eerst bidden; want ten slotte leert men het Christendom noch op de Akademiën, noch in de boeken; noch in de stelsels, maar op de knieën”.

Wij gaven dit lange citaat uit een brief van Van den Bergh aan zijn boezemvriend Prof. Fabius, omdat deze woorden een diepen kijk geven in Van den Bergh's hart en geloof.

En wat we hierin beluisteren vernemen we met steeds dieper wordenden klank in alle ontboezemingen, welke van hem bewaard zijn gebleven. Er is niet veel geschreven, waarin zulk een sidderende eerbied voor de heiligheid Gods, zulk een diepe walging van eigen zonde, zulk een intense vrees voor farizeïsme, zulk een waarachtig begeeren om zich voor God en de naasten te vernederen, gloeit.

Ik houd van boetprediking, zoo schreef hij in 1877, maar liever tegen mij zelf, dan tegen anderen. — Dat laatste kweekt zoo licht eigengerechtigheid bij mij.

„Voor mij is, geloof ik — zoo schreef hij in ongeveer denzelfden tijd — elk prijs, elke lof, elk menschelijk steunsel gevaarlijk. Bij anderen wil God wel-

licht ju-
heid we-
bedoeld-
matheic-
denschel-
ten min-

Als
doodsbe-
sche m-
open vo-
hij een-
(tot pr-
geloof-
iets aa-
van o-
Gods V-
eerst n-
Inder-
Hij ken-
dat aar-
achtich-
tenmins-
Maar l-
heel ve-
over te-
aigen, i-
in den-
ring. M-
dan wa-
niet di-
bekeere-
verbete-
Dat in-
erger l-
„Het P-
schreef-
netten”

Deze
zeer ha-
medestu-
binden,
niet an-
Gunnin-
nieuw”.
„zeker-
gehaald
strijd l-
tegenw-
denken
daarvan

Op d-
deze z-
zegt P-
nak ee-
zonde i-
bijn a-
geword-
bat, wa-
Het wo-
student
komen
wereld,
te spot
bekenn-
ging ie-
heden.

In al-
En hoe
die Dr-
achterl-

„Nog
schijne-
bestuur
student
student
sche et-
oude v-
ken en
phiale
gende
kwam,
lijkheid
nl.: all-
booze,
muur s-
maar i-
laat ge-
zacht-
den ga-
boezem-
dig ble-
spotwo-
groter
stelling
op één
zekere-
om tot
was, es
wereld
Zoo
profete-
vervul-
dragen
nerlijk
en bel-
nederig

¹⁾ E. T. van den Born, „Onderwijzing in de Chr. leer”, pg. 87.

²⁾ Vergelijk de Schriftverdenking van de vorige week.

³⁾ Marc. 3:22-30. Lucas 11:14-23.

m hooren
die toon!
lij vergeet
n! O, dat
aar klaar
le camou-
agen zijn
arten. Hij
n. Let op
d a c h -

NAAM —
hanteert
tweesij-
nummer

SMELIK.

LEVEN

den leven-
zijn diepe
bereidheid
; zijn sim-
emant te
tegd: Van
n.

chrijft hij,
servaring:
maar van
e logica of
e houden,
w moeder
e ligt dan
van eigen
verrechten,
begrijpelijk
t men het
wil vullen.
komt, dat
akelijkheid
nblik, zich
opschrikt
door zich-

en angstig
een grond
preekt het
had, dat
opdat een
maar het
steling om
ok ons die
die ze aan
opstaan,
ve dat ge-
aan onzelf-
de daden
zoening
schud heb-
n nu wordt
den we in
diepte van

Dan aan-
neel anders
andelingen.
baarheid te
n Heiligen
e mensche-
n walg of
i in Zijnen
t we onder-
asting. En
kring waar
en de echo
alig maakt.
n of wil-
a. — Alle
n voor het
a eerst bid-
domd noch
in de stel-

f van Van
Fabius, om-
in Van den

en we met
bezemingen,
is niet veel
erbid voor
g van eigen
ne, zulk een
de naasten

hij in 1877.
ren. — Dat
d bij mij.
hij in onge-
elk men-
il God wel-

licht juist hierdoor werken en voor hen zou mijne hardheid wellicht het omgekeerde gevolg hebben dan ik bedoelde: nl. toenemende moedeloosheid, vrees en mathed. Het kan echter zijn dat door ook dezen lijdensbeker wij naar Boven worden getrokken — mij ten minste ging het zoo".

Als predikant schuwde hij alle vleiers: Hij was doodsbang voor lof. Dat was vergif voor het farizeesche menschenhart. Maar zijn hart ging wagenwijd open voor kritiek! „Ik gevoel voortdurend, zoo schreef hij eens, hoe men den eenen keer veel beter daartoe (tot preeken nl.) in staat is dan den anderen, maar geloof dat het geneesmiddel, zoover de gemeente er iets aan doen kan, niet ligt in verschooning of sparen van oordeel, maar juist in krachtige kritiek. Ook Gods Woord heelt eerst na verbrijzeling, verhoort eerst na kastijding".

Inderdaad: farizeïsme was voor hem de doodsvijand. Hij kende door en door het gevaarlijke raffinement, dat aan deze zonde eigen is. Hij doorzag de onwaarschijnlijkheid ervan tot op den bodem. Judas vroeg tenminste nog geld voor zijn verraad van Christus. Maar heel veel „christenen" geven dikwijls graag heel veel geld toe om Hem te laten vonnissen, binden, over te leveren, te doen bespotten en opnieuw te kruisigen. Judas smeet ten slotte het verradersloot nog in den tempel. Zeker, dat was niet genoeg ter bekeering. Maar het was in ieder geval nog heel wat beter dan wat vele Gereformeerden doen. Werpen dezen zich niet dikwijls als in een soort berouw en om zich „te bekeeren" in de armen van een remonstrantsche zelfverbetering? Maar dat is „zedelijk zich-worpen". Dat in wezen hetzelfde, maar tegelijk ook iets dat erger is dan wat Judas bestond, nl. zelfmoord. „Het Pharizeïsme, de waarheid en de schijn — hij schreef dit reeds als student — zijn Satans liefste netten".

Deze Van den Bergh nu gordde zich aan tot de wel zeer hachelijke onderneming om als student onder zijn medestudenten den strijd tegen de prostitutie aan te blenden. De nood was hem opgelegd. Hij mocht en kon niet anders. Wat hij daarmee aandorst was, aldus de Gunning, dien we zoeven reeds citeerden, „absoluut nieuw". Waar nog nooit iemand op gekomen was, wat „zeker niemand anders te dien tijde in zijn hoofd zou gehaald hebben dan Van den Bergh, dat was, dien strijd brengen midden in de studentenwereld. Het tegenwoordig geslacht kan zich nauwelijks meer indenken de sensatie, die dat maakte en de betekenis daarvan".

Op elke mogelijke manier pakte Van den Bergh deze zonde aan: „Met bijzonder vertoon van tact", zegt Fabius. Hij schreef in de leidsche studentenalmak een paar opzienbarende novellen, waarin hij de zonde in haar verschrikkelijk karakter en uitwerking bijna realistisch teekende. Maar vooral zijn bekend geworden de openbare studentenvergaderingen-met-debat, waarin Van den Bergh de prostitutie te lijf ging. Het wonderlijke van deze samenkomsten was, dat een student op een gehoor van louter mede-studenten volkomen beslag wist te leggen! Van de in de studentenwereld, speciaal bij dit onderwerp, zoo gauw opgewekte spotlust was in deze vergaderingen geen spoor te bekennen. In de omgeving van Van den Bergh verging iedere lust tot het debiteeren van dubbelsinnigheden.

In alle universiteitssteden trad Van den Bergh op. En hoe het dan toeging vertelt ons de fijne schets, die Dr Gunning van de samenkomst in Amsterdam achterliet.

„Nog zie ik zijn frêle, zoo zwak en haast etherisch schijnende gestalte voor mij, zooals hij daar achter de bestuurstafel stond in een stampvolle vergadering van studenten, beledigd door het toenmaals nog bestaande studentengezelschap „Mavo medicator" van de medische en pharmaceutische militaire studenten, in haar oude vereenigingslokaal in het oude, thans afgebroken en door een nieuw vervangen gebouw op het Sophiaplein, Amsterdam, een reeks stellingen verdedigende waarvan eigenlijk alleen de eerste in discussie kwam, omdat daarin alles lag opgesloten en die gelijkluidend was met de boven aangehaalde leus (deze nl.: alle medeplichtigheid aan de prostitutie is uit den booze. — C. V.). Ik stond achter in de zaal tegen den muur aangedrukt, want er was geen zitplaats meer vrij; maar ik kon hem uitstekend zien. Ofschoon zijn ge-laat geen oogenblik de aangeboren uitdrukking van zachtheid verloor, verveerde hij zich als een leeuw, den ganschen avond lang. En zoo grooten eerbied boezemde hij in, dat de toon der discussie steeds waardig bleef, en geen enkel gemeen woord, geen enkel spotwoord zelfs, gehoord werd. En dat scheen mij nog grooter triomf dan de uitslag der stemming, waarbij stelling I met algemeene stemmen werd aangenomen, op één na, afkomstig van iemand bij wien naast een zekere onloochenbare rondborstigheid vooral de zucht om tot elke prijs origineel te schijnen, in het spel was, en met wien het later, na een korten tijd van wereldlijk succes, heel, heel droevig is afgelopen".

Zoo heeft Van den Bergh als student gestreden, geprofeteerd waar God hem plantte. En hij deed het vervuld met diepen eerbied voor Gods heiligheid, gedragen door een gloeienden haat tegen de zonde, innerlijk met barmhartigheid bewogen over de zondaren en beheerscht door een ootmoed, een waarachtige nederigheid welke ieder spoor van zelfingenomenheid

en zedenmeesterij volledig uit zijn optreden bandte.

Men heeft van Van den Bergh gezegd, aldus Fabius, „dat hij een boetprediker onder de studenten is geweest. Toch zou dit weinig doen vermoeden den zoo innemenden indruk van zachtheid, dien hij maakte. En mocht men hem noemen het geweten der studenten, dan zou toch onmiddellijk daaraan dienen te worden toegevoegd, dat hij dit was zonder het ook maar eenigszins te bedoelen; in liefelijken ootmoed. Kwam later in heel zijn leven zijne groote vrees voor Farizeïsme uit, — onmiddellijk schrijf ik zijn machtige betekenis in de studentenwereld niet het minst daaraan toe, dat hij reeds toen ganschelijk niet denken deed aan den eigengerechtigden Farizeër, maar veeleer aan den verslagenen tollenaar. Zoude zich iemand in de ellende zijner zonden tot hem vervoegen, dan rees aanstonds bij hem de vraag, waarin hij, in zichzelf toch niet beter, te danken had, dat hij niet even ongelukkig was; zoude hij zich gedrongen gevoelen zijnen mede-student de met slijk bemorste voeten te wasschen of dien op eenige andere wijze genoegen te doen. Dat was toch wel het minste, waarmee hij zijne deernis en zijne dankbaarheid kon toonen. En dit was bij hem niet eens opvatting, die hij telkens zichzelf moest voorhouden, om daarnaar te doen; zij was een deel van zijn wezen".

Zoo oordeelde Van den Bergh's boezemvriend. Mocht men zoo'n woord daarom wat al te subjectief vinden — men luistert dan naar wat de liberale prof. Van der Vlugt over dezen merkwaardigen Leidschen student eenmaal schreef. Het geheim van den eerbied, welke reeds aan de Universiteit voor Van den Bergh

OPSTANDING.

Wij zien Uw poorten opengaan;
bedekken schichtig 't aangezicht.
Gij brengt ons voor Uw hoog Gericht.
O God, neem ons genadig aan....

De paalen Poort, die wij zien staan,
verblindt ons door het Hemelach licht,
dat afstraalt van Gods Aangezicht;
wij moeten buigen, knielen gaan....

Maar Jezus heeft voor ons volbracht;
Zijn bloed de zondeschuld bedekt.
Zijn heil'ge handen uitgestrekt,
leidt Hij ons over 't donker graf.

O God, Gij die Uw Zoon ons gaf,
die 't menschenkind, met vuil bekleet,
gereinigt tot nieuw leven wekt,
Wij zien 't Jeruzalem, dat wacht....

Gij die ons aller Vader zijt,
maakt ons tot dezen gang bereid.

WIM VAN DER LAAN.

werd gekoesterd, was z.i. in tweeërlei gelegen. „Voor-eerst hierin, dat ieder die hem nader kwam, gevoelde hoe de evangelische nederigheid, die alleen in staat was om ons zijn evangelische hoogheid aanneembaar te maken, bij hem niets minder dan deze zich vrij hield van alle aanstellerij, volkomen oprecht was en waar. Maar dan ook en vooral in dit andere. Hij was het lijnrecht tegendeel van den eeuwigen vechtlustigen Christen. Zijn manier was niet den andersdenkende zwart te maken, maar zichzelf te geven, te toonen in zijn blanken ernst".

Bekend, geliefd en gehaat, maar bovenal groot is Van den Bergh geworden in de reformatorische beweging in de kerk des Heeren, welke we met den naam „doleantie" aanduiden.

Voor heel wat Christenen zal het iets vreemds, ja, iets onverklaarbaars zijn, dat een man als Van den Bergh zich met alle kracht in den kerkelijken strijd wierp, daarin zijn beste krachten verloorde en hem zelfs als het noodzakelijkste en belangrijkste moment van zijn levenstaak beschouwde.

Zij vragen zich af, hoe het mogelijk is, dat een man, die zoo diep de verdorvenheid van het menselijke leven, van den kern tot den buitensten omtrek, had doorschouwd en die de vergiftiging, de verkankering, van alle menselijke daden door de zonde zoo door en door kende, zich zoo druk kon maken voor een kerkelijke organisatie, waarin immers altijd zoo verschrikkelijk veel van den mensch en vooral van den zondigen mensch schuilt.

Hoe bestaat het, zullen zij uitroepen, dat een man die zoo hevig bewogen werd door den nood der menscheid, die innerlijk ineenkromp bij het zien van de golf van alle mogelijke ellende welke over en door de menscheid heen stroomt, zich bezig gaat houden met kerkelijke geschillen, twisten, troebelen, welke de christenen uit elkaar jagen en de eenheid der geloovigen altijd weer vernietigen?

Wat kan een man, die het farizeïsme zoo diep had gepeld en door de vele maskers, waarmee het zich tooit, had hen gezien, toch bezelen, dat hij zich gaat

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Niet in 't zand schrijven als 't stormt.

Van Lamartine naar de acta van een generale synode, van de poëzie naar kerkelijk proza is soms maar één stap.

Dezer dagen — een man met een rustig leven weet soms van vervelling niet wat hij doen moet — verdiepte ik mij nog eens in de poëzie van Lamartine. En in een gedicht, dat ik meer onder oogen had gehad, trof ik een paar reeds jaren geleden onderstreepte strofen aan:

„L'homme n'écrit rien sur le sable
à l'heure où passe l'aiglon".

„Een mensch schrijft niets in het zand
in het uur, waarin de stormwind voorbij raast".

Deze regels herinnerden mij plotseling aan de acta van de synode te Groningen. Aan het besluit door die synode genomen inzake een eventuele samenspreking. In dat besluit heeft de synode o.a. bepaald, dat het contact met de deputaten der synode Duursema „voorshands alleen schriftelijk geschiede".

Er is over dat „voorshands alleen schriftelijk" heel wat te doen geweest. Maar hoe verder we van Groningen afstaan, des te meer komt het mij voor een zeer wijs besluit te zijn geweest. Gegeven, dat de synode nu eenmaal tot contact-opening besloot.

Het stormde toen.
En niemand schrijft, als de stormwind over het strand jaagt, in het zand. Zulk schrift in het zand wordt door den storm terstond onleesbaar gemaakt.

Welnu: praten is schrijven in zand.
Dat schrift is spoedig onleesbaar.
Zeker als het stormt.

De een zegt er straks dit, de ander dat van.
En daarom was het wel wijs van de synode van Groningen vóór het gesprek met deputaten van de overzijde geopend werd voorshands schriftelijk te beginnen, ter verkrijging van een duidelijke niet voor tweeërlei uitleg vatbare situatietekening.

Zwart op wit.
Geen schrift in het zand.
Het stormde toen.

D. E. C.

wijden, en dan nog wel met een werkelijken, hem zelf-verteerenden gloed, aan een bedrijf, dat altijd een broekas is geweest en ook wel blijven zal van diplomatie, onwaarsachtigheid, heerschzucht, camouflage, kortom van den weerzinwekkendsten vorm van farizeïsme?

Hoe men evenwel ook moge denken, en wat men ook moge vragen: Van den Bergh is vóór alles een man van de kerk een strijder tegen haar zonden, een bidder voor haar bekeering, een worstelaar voor haar reformatie, een profeet in haar afval, een priester te midden van haar ellende, een prediker van haar heerlijkheid geweest!

Maar — hij was dat op geheel eigen wijze. Hij was dat naar de gaven, welke God in het bijzonder aan hem had toevertrouwd.

Kuyper — dat was de generaal, de geniale legeraanvoerder. In volkomen rust en zelfbeheersching overziet hij permanent en met één blik het kerkelijke slagveld. Alle bewegingen volgt hij met zijn scherpen blik. Hij commandeert, bijna zonder op tegenspraak te stuiten, de geheele naar hem luisterende legermacht. Hij is in staat met zijn colonnes de meest onverwachte bewegingen uit te voeren. Hij bepaalt met groote zekerheid verdediging, aanval en beslissenden slag. Steeds houdt hij het gestelde doel voor oogen. En van iederen nederlaag maakt hij nog wat er van te maken is.

Rutgers — dat is de rustige, bijna alles wetende, theoreticus. Hij is als het ware de chef van den generalen staf, de ziel van de geheele kerkelijke actie. Uit heel de historie heeft hij voorbeelden, aanwijzingen, analogieën, voor den kerkelijken strijd zijner dagen van belang, bij elkaar gezocht. Hij beheerscht het kerkrecht volkomen en is voortdurend op zijn qui vive dat niets ongeoorloofds geschiedt, maar alles zich voortbeweegt langs de geëffende banen van het heilige kerkrecht.

En naast deze beiden, hen liefhebbend en waarderend, verschijnt dan de fragiele, bescheiden, ernstige gesta'te van Van den Bergh. Hij heeft zijn eigen bijdrage geleverd in de Geestelijke worsteling om weer een kerk, die leeft uit het woord, te mogen ontvangen uit de goede hand Gods. God heeft door hem een geheel eigensoortig werk verricht, in hem een geheel apart geschenk geschenken.

Langzaam aan, met toenemenden ernst, bond Gods Geest den nood, de zonde, der kerk op het hart van Van den Bergh.

Als hij nog student is, huivert hij voor den kerkelijken strijd terug, maar tegelijk ziet hij bijna arge-loos, maar tegelijk met verbluffende scherpte, wat het kardinale punt daarin is: de worsteling tegen alle onwaarsachtigheid. Hij schrijft namelijk in 1875: „Ook ik vind de kerkelijke

kwesitie zeer moeilijk en het vooruitzicht van dien strijd mede te maken zou mij wellicht van 't ambt doen afschrikken, indien ik niet vertrouwde dat Hooger wijsheid en kracht mij zou lijdén. Maar in elk geval moet m.i. uit een zedelijk oogpunt alles wat oneerlijk, onwaar en onnatuurlijk is worden afgekeurd".

Naarmate Van den Bergh langer in het ambt dient, en dieper in het kerkelijk leven ingroeit, gaan zijn oogen, en vooral zijn hart, open voor den huisveringwekkenden toestand, waarin de Nederlandsch Hervormde Kerk verkeerde. Het kerkelijke leven was voor hem ten volle een moment in zijn geloofsleven. In de gemeenschapsoefening met zijn Heer en Heiland betrok hij altijd en ten einde toe ook de zonden, de afval, de strijd en de hoop der kerk. In Jan. 1884 schreef hij b.v. aan Fabius: „Ik persoonlijk mocht ook door des Heeren vrije en nederbuigende ontferming allengs meer ervaren wat het is, een verblijdend en verslagen hart te hebben, een levend lidmaat van Christus te worden, en Hem als den Heere, mijne gerechtigheid te mogen liefhebben. — Gevolg hiervan was tevens, dat ik, na op Oudejaarsavond bij Maleachi 3:6 en op Nieuwjaar bij Openb. 21:15 bepaald te zijn, mij niet slechts nauwer tegenover mijne gemeente verbonden acht, maar bijzonder de kerkelijke ellende en de verplichting om Christus als Koning in Zijne Kerk te eeren op mijn hart gebonden gevoel. Steeds meer zie ik in, hoe bij velen, maar ook bij mij solidariteit der schuld en medelijden met andere gemeenten aanwezig moet zijn".

En als de Heere zijn vrouw van hem wegneemt — voor hem een ontzaglijk verlies — voelde hij zich naar eigen verklaring „nauwer aan de bruid van Christus door onze schuld zoo lijdend" verbonden en is zijn bede Ps. 51:20: Doe wel bij Sion naar Uw welbehagen, bouw de muren van Jeruzalem.

In zijn innig leven met God en door zijn diepe zondekennis heeft Van den Bergh de zonde der kerk zoo ontzaglijk groot en verschrikkelijk gezien als misschien geen enkele van zijn medebroeders. Er is iets verbijsterends in dat teere, fijngevoelige, van alle groote en leegte woorden gruwende, kind Gods te hooren toornen tegen de zonde der kerk. De kerken waarin door moderne predikanten de zielen werden vergiftigd, noemde hij moordspelonken. „Het feit bestaat, zoo schreef hij in den oproep tot een Dank-, Vasten- en Bededag op Donderdag 19 Mei 1888, dat tal van „Hervormde" Kerken moordenaarskullen zijn, waarin week aan week de zielen geestelijk in den dood gehouden worden door eene prediking, die zorgeloosheid bevordert in de wandelaars naar de hel of ook de fundamenteën der Gemeente ondergraaft, door verzwijging of verbastering van de rechtvaardigmaking, de vastigheid van Gods Woord, de beteekenis der Sacramenten enz. Afgodstempels moest men de Kerken noemen, waarin een ander God dan de Drieëenige en Zijne volzaligheid en onmisbaarheid verkondigd wordt. Inentingssdwang met zielegrif voerde de Synode in wegens de verplichting om ook leeraars en leden, die goddelooze leer drijven, op kansel of aan het Avondmaal te duiden. Wettiging van geestelijk overspel wordt schaamteloos geprezen, nu juist goedgekeurd wordt, dat Kerkeraadsleden zich gebonden achten aan verordeningen, die in strijd zijn

met Gods Woord en met de trouw aan den Bruidegom der Kerk Jezus Christus".

Had hij in zijn studententijd met alle kracht gevochten tegen de weerzinwekkende prostitutie, speciaal in de studentenwereld, de kerkelijke strijd was voor hem, naar hij zelf verklaarde, een strijd tegen een zonde, veel en veel erger dan schaamteloze onzedelijkheid. Hij was immers een strijd tegen de ontrouw, de hoerarij van de kerk van Christus jegens haar Bruidegom! En zoo groot zag hij de ongerechtigheid van allen, die niet braken met den gruwel van het Nederlandsch Hervormde Kerkgenootschap, dat hij eenmaal het zware woord uitsprak: „dat iedere Kerkeraad onder het synodale juk zich dag op dag aan ELK der tien geboden zwaarlijk bezondigt".

Het was een groote heerlijke dag voor Dr Van den Bergh toen God hem de genade verleende om met de kerk van Voorthuizen zich los te scheuren van de valsche synodale genootschapskerk om weer te keeren tot den dienst, leer en tucht welke Christus aan zijn kerken geeft en vraagt. Het geschiedde met het klassieke schrijven dat de kerkeraad van de Herv. Kerk van Voorthuizen richtte tot „de Algemeene Synode der Ned. Herv. Kerk" en dat als volgt luidde:

„De Kerkeraad der Hervormde Kerk te Voorthuizen heeft in zijn vergadering, d.d. 4 Februari 1886, besloten:

in antwoord op een missive d.d. 1 Dec. 1885, (No. 86) mededeelende de reglementveranderingen, welke met 15 Jan. l.l. in werking getreden zijn,

op de gronden, in nevensgaanden Open Brief aan de Leden der Kerk van Voorthuizen vermeld, aan Z.M. den Koning een adres te richten, waarvan hierbij afschrift gaat. (Dit is het adres waarin den Koning werd medegedeeld, dat men het juk der hiërarchie afwierp en zich weer bond aan de Kerkorde van Dordrecht).

De Kerkeraad van Voorthuizen verklaart hiermede u niet langer als Bestuur over de kerk van Voorthuizen te erkennen, DAAR HIJ IN UW COLLEGE BELICHAAMD VINDT DE „VALSCHE KERK", WAARVAN DE KENMERKEN IN HET SLOT VAN ART. 29 DER NED. GEREF. GELOOFSBELIJDENIS WORDEN GENOEMD, VAN WELKE VALSCHE KERK HET AMBT DER GELOOVIGEN IS ZICH AF TE SCHEIDEN.

De Kerkeraad wenscht dan ook verder geene stukken van uw College te mogen ontvangen.

Deze mededeeling geschiedt onder diepe veroetmoediging over de zonden van de Kerk en den Kerkeraad te Voorthuizen, waardoor ook het bestaan der Synode en de organisatie van 1816 zoo lang nog gerekt is.

Overeenkomstig den eisch van Gods Woord: „Men moet Gode meer gehoorzamen dan den menschen", — „indien iemand tot ulieden komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in uw huis", — en „wie Mij belijden zal voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor mijnen Vader die in de hemelen is" (Hand. 5:29, Matth. 10:32, 2 Joh. 10).

En met de hartelijke bede, dat het u ge-

schonken worde nog eens in te zien, aan welke zonden tegen den Heere, Zijn Gezalfde en Zijn Woord gij en uwe voorgangsters zoovele jaren u hebt schuldig gemaakt, en gij nog eens verwaardigd wordt als gewillige dienstknechten van Koning Christus in Zijne Kerk, naar Zijn Woord te dienen".

In hooge Geestelijke vreugde en rust des harten doorleefde Van den Bergh deze vrijmaking der kerk. Drie weken later, op zijn verjaardag, schreef hij: „Voor mij was deze geboortedag tot bijzondere reden van dankbaarheid, omdat ik juist in de dagen van 5 Febr. — de dag waarop de kerk van Voorthuizen het synodaal-hiërarchische juk afwierp — bijzonder geestelijken vrede en verandering des harten had mogen ondervinden, die mij de dierbaarheid van Christus en de liefelijkheid der Godzaligheid meer nog dan vroeger wellicht had doen ondervinden.

C. V.

„Doleerend"

Soms kan men de stelling hooren verkondigen, dat de vrijmaking van 1944 een noodgedwongen, tijdelijke breuk was; en dat de kerken, die daarna als vrijgemaakte te boek stonden, in feite niet anders waren dan doleerende kerken tegenover niet-doleerende.

Dit is in strijd met de nuchtere werkelijkheid.

In 1944 heeft ieder zich hooren verzekeren, dat alle besluiten van een synode bindend waren, en dadelijk bindend, en binnen het kerkverband onvoorwaardelijk bindend, omdat wie ze in strijd achtte met Gods Woord en belijdenis en kerkenordening, ze toch moest uitvoeren, of anders eruit loopen. We hebben met de stukken aangetoond, dat deze ongereformeerde nonsens schriftelijk vastgelegd, en dit dwaze dilemma bindend opgelegd is, en komen er niet op terug: men kan wel wit zwart noemen, maar dat „wit-zwart-schema" bekoort niet.

Toen moesten we ons vrijmaken van zeer bepaalde besluiten; de uitdrijvers verklaarden toen: als u er niet uitloopt, dan zetten we u eruit. Ze deden alzoo, en ze bevalen bovendien een ieder, alzoo eveneens te handelen.

Daarmee waren we dus gebracht in een andere positie dan die menschen, die binnens een bepaald (en wat de personen betreft ongebroken) verband, of tegenover de overheid, „doleeren" of „klagen" (zich beklagen) over een hun aangedaan onrecht. Wij hadden ons vrijgemaakt op enkele zeer bepaalde punten, maar toen werden we op ALLE punten en over HEEL de linie van den ambtsdienst uitgesloten door een onbevoegde instantie.

Met andere woorden: toen waren wij gedwongen, of ons te laten verstrooien, of te zeggen: nu is aan ons opgedragen, de bestaande op bekende acoorden gesloten kerkelijke samenleving voort te zetten.

Dat laatste deden we: want we hadden doodgewoon ons gehouden aan de formulieren.

Het was dus geen afzonderlijk klagende positie bin-

kelen weerslag te vinden is, maar dat hij het daar betoogde en door overvloedig bewijsmateriaal gestaafde, rustigweg negeert.

Wat was de kwestie? Het ging om de legitimiteit van de door dr Berkouwer zonder kritiek gebruikte term „onwederstandelijke genade". Schilders beide artikelen bedoelden te betoogen, dat de term „onwederstandelijke genade" uit het arsenaal van de Remonstranten kwam en aan de Gereformeerden werd opgedrongen. Dezen hebben daar dan ook tegen geprotesteerd en gezegd, dat juist door het gebruik van dien term het geschil vertroebeld werd. Frappante citaten geeft K. S. uit Trigland en het is merkwaardig om te constateeren, dat Berkouwer daar ook maar met niet één woord op reageert. Trigland betoogde juist, dat er bij de genade niet van wederstandelijk en onwederstandelijk gesproken kan worden. „Want de Geref. verstaen uit Godts Woort, dat Godt door zijn genade, den mensch, die in sonden doot is, levendich maect..... waer in God handelt als een Schepper in wiens werkinghe gheen WEDERSTANDT NOCH ONWEDERSTANDT PLAETSE HEEFT". En Trigland staat hierin niet alleen, maar een geheele reeks van theologen ondersteunt dit getuigenis. Toen de Remonstranten spraken van onwederstandelijke genade, plaatsten zij Gods genade en de werkingen daarvan in een problematiek van wederstandelijk-onwederstandelijk, die de gereformeerden verwierpen en in plaats waarvan zij spraken van de onoverwinnelijkheid Gods. Bavinck heeft de oude gereformeerde theologie op dit punt beter begrepen als hij schrijft: „De staat van het geschil was alzoo niet, of de mensch Gods genade telkens weerstond en weerstaen kon, maar of hij tenslotte, op het bepaalde oogenblik, dat God hem wederbaren wilde, en met de gratia efficax in zijn hart werkte, die genade nog verwerpen kon".¹¹⁾ Zelfs Scholten heeft, hoewel hij den term „onwederstandelijk" gebruikt, begrepen, wat het fijne puntje

¹¹⁾ H. Bavinck, *Gereformeerde Dogmatiek*, IV², p. 66.

Tusschen Kuyper en Barth (III)

POP. WETENSCH. SCHETSEN

III. K. SCHILDER EN DE ONWEDERSTANDELIJKE GENADE.

5) Nadat we zoo kritiek hebben geoefend op de benadering van het hart van de hier aan de orde gestelde problemen willen we tenslotte nog wijzen op een tweetal punten, die ons nogal zwaar wegen en die ons bij de vaak voortreffelijke weergave van de meeningen van verschillende andere theologen, toch vreemd hebben doen opzien. Ik bedoel de wijze, waarop dr Berkouwer Schilder en Barth weer-geeft.

Zoals ik boven reeds schreef, noemt de auteur den naam van Schilder in het derde hoofdstuk van het derde deel wanneer het gaat om de z.g. onwederstandelijkheid der genade¹⁰⁾. Wanneer men, wat de schrijver daar beweert, controleert, komen we tot frappante ontdekkingen.

De schrijver heeft het dan over de controversen met de Remonstranten. Hij zegt, terecht, dat de Gereformeerden den „weerstand" in het leven der geloovigen tegen de genade niet hebben willen ontkennen. Maar zij ontkenen wel de mogelijkheid van een finale en totale weerstand tegen de genade. Dan schrijft hij:

„Schilder heeft eens getracht scherp te onder-

¹⁰⁾ Ik heb zoo den indruk, dat Dr Berkouwer wel vaker tegen K. S. opponeert, zonder echter zijn naam te noemen. Maar dan wordt ook vaak de ware bedoeling van zijn opponent vertoekend. Zoo over het verbond: „Maar het geloof verstaat het Verbond. Het ziet het Verbond niet als een leeg en inhoudloos schema, dat dan door geloof en ongeloof moet worden gevuld. Maar het hoort het Woord der genade en weet, dat de beslissing niet ligt in onze beslissing, maar dat onze beslissing slechts de Zijne erkent, vol van genade". G. en V., 191.

Vraag: wie zien het Verbond als een leeg en inhoudloos schema?